

**Komisja Krajowa**80-855 Gdańsk, ul. Wały Piastowskie 24
tel. 58/ 308-4480, fax /58 308-4219
sekprez@solidarnosc.org.pl

L.dz. PBE/81111/359/2019

Gdańsk, dnia 20 marca 2019 roku

Szanowna Pani**Jadwiga Emilewicz****Minister Przedsiębiorczości i Technologii**

Działając z upoważnienia Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” przedstawiam opinię do *Sprawozdania krajowego – Polska 2019 (COM(2019)150 final)*, zwanego dalej *Sprawozdaniem*.

W Rocznej analizie wzrostu gospodarczego z dnia 21 listopada 2018 r. Komisja Europejska wskazała państwom członkowskim trzy priorytety polityki gospodarczej UE: realizacja wysokiej jakości inwestycji, koncentrowanie działań podejmowanych w ramach reform opartych na wzroście wydajności, integracji i jakości instytucjonalnej oraz zapewnienie stabilności makroekonomicznej i zdrowych finansów publicznych.

W *Sprawozdaniu* wymieniono Polskę jako jednego z największych beneficjentów wsparcia UE, jednak autorzy nie uwzględnili w ramce 2.1 wykorzystania środków unijnych na rzecz poprawy dostępności do świadczeń zdrowotnych, inwestycji w obszarze ochrony zdrowia ani działań podejmowanych dla wzmocnienia opieki długoterminowej.

Warto podkreślić, że w *Sprawozdaniu* zauważono zwiększenie obciążeń administracyjnych oraz wskazano na trudności z pozyskiwaniem kompetentnych pracowników oraz z ich późniejszym utrzymaniem (przykład: Krajowa Administracja Skarbowa). NSZZ „Solidarność” dostrzega ten problem w szerszym kontekście i postuluje wzrost wynagrodzeń w całej państwowej sferze budżetowej. Wieloletnie zaniedbania w tym zakresie spowodowały problemy kadrowe w wielu instytucjach publicznych. Incydentalne podwyższanie wynagrodzeń wybranym grupom tworzy nieuzasadnione różnice między poziomami i systemami wynagrodzeń, co powoduje narastanie problemu. Stanowisko Związku nabiera dodatkowego wzmocnienia wobec twierdzeń w *Sprawozdaniu* o silnym wzroście gospodarczym w Polsce, poprawie finansów publicznych oraz o zakładanej poprawie planowania średniookresowego.

Za sprawą obowiązku monitorowania wyników w kontekście Europejskiego Filaru Praw Społecznych element społeczny został formalnie wzmocniony.

NSZZ „Solidarność” podziela stanowiska wyrażone w *Sprawozdaniu* dotyczące istotnej roli edukacji włączającej, która przekazuje odpowiednie umiejętności i kompetencje oraz potrzebę poprawy wskaźników uczenia się przez całe życie. Niestety nie można nie zgodzić się z diagnozą *Sprawozdania*, że koordynacja polityki uczenia się dorosłych jest wciąż nieskuteczna. Za ważne uznajemy wskazanie na konieczność rozwoju umiejętności dzięki inwestycjom w kształcenie i szkolenia, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju umiejętności przekrojowych, a także silniejsze włączenie się przedsiębiorstw w szkolenie pracowników. Od poprawy w tym obszarze oraz stabilizacji umów o pracę (w kierunku bardziej trwałych form zatrudnienia) zależy postęp w przeciwdziałaniu niedoborom pracowników.

Zgadzamy się z diagnozą dotyczącą systemu opieki zdrowotnej. Jednak działania oraz decyzje finansowe w zakresie personelu powinny dotyczyć wszystkich osób i zawodów współpracujących na rzecz pacjentów, zarówno medycznych, jak i niemedycznych.

Za trafną uznajemy ocenę kondycji sektora bankowego oraz rynku kapitałowego, a także wnioski dotyczące innowacyjności polskiej gospodarki oraz nierównych postępów w zakresie inwestycji infrastrukturalnych.

NSZZ „Solidarność” podtrzymuje postulaty i uwagi wyrażone w poprzednich opiniach do Sprawozdań Krajowych, w szczególności dotyczące:

1. zwiększenia konkurencyjności naszej gospodarki poprzez wzmocnienie jej innowacyjności i efektywności, która jest gwarantem utrzymania szybkiego tempa wzrostu PKB oraz podniesienia jakości życia społeczeństwa;
2. budowania innowacyjnej gospodarki, której elementem powinien być solidny system uczenia się przez całe życie, niwelujący niedopasowanie umiejętności na rynku pracy oraz współpraca nauki i przedsiębiorców;
3. skutecznego wykorzystania funduszy UE dla pobudzenia inwestycji publicznych i prywatnych;
4. zaprzestania konkurowania niskimi płacami;
5. wzmocnienia systemu rokowań zbiorowych dla zbudowania równowagi pomiędzy dochodami pracowników, a zyskami przedsiębiorstw;
6. wzmocnienia mobilności geograficznej pracowników poprzez odpowiednią politykę mieszkaniową;
7. monitorowania rynku pracy, w tym procesów migracyjnych i imigracyjnych;
8. zmniejszanie różnic pomiędzy poszczególnymi regionami;

9. konsultacji społecznych partnerów społecznych w procesie legislacyjnym.

NSZZ „Solidarność” zwraca uwagę na następujące kwestie, które zasługują na komentarz, ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy, polityki społecznej oraz systemu podatkowego.

Rynek pracy

Warto odnotować pogląd o niskiej skuteczności działań państwa mających na celu ułatwienie znalezienia pracy. Rząd polski powinien przeanalizować to zagadnienie.

Wątpliwości budzi stwierdzenie, że średnia liczba przepracowanych godzin ustabilizowała się na niskich poziomach, co sugeruje, że trwa proces przechodzenia na formy zatrudnienia lepiej dostosowane do preferencji pracowników. Autorzy w sposób dość lakoniczny uzasadniają to twierdzenie wskazując na godziny nadliczbowe. Według najnowszego raportu Eurostatu “Quality report of European Union Labour Force Survey 2017” średnia liczba przepracowanych w tygodniu godzin dla Polski wynosi 40,4, co jest wartością wyższą od średniej unijnej o 3,3 godziny. Oznacza to, że jako kraj znajdujemy się wysoko w rankingu dotyczącym liczby godzin pracy.

Sprawozdanie wskazuje na brak postępu w likwidacji utrzymujących się przeszkód dla bardziej trwałych form zatrudnienia.

Podkreślamy po raz kolejny, że decyzja o obniżeniu wieku emerytalnego była oczekiwana przez obywateli. Pomimo wielu zapewnień wprowadzeniu wyższego wieku emerytalnego nie towarzyszyło wdrożenie reform rynku pracy, edukacji osób 50 plus, poprawy dostępności do świadczeń zdrowotnych. Ich celem miała być odpowiednia „obudowa” reformy instrumentami, sprzyjającymi zatrudnieniu osób starszych. Nie ulega wątpliwości, że tego typu działania są nadal oczekiwane. Nie można jednak zapominać o postawach pracodawców, którzy są skłonni raczej do „wypychania pracowników” na emeryturę niż kontynuowania ich zatrudnienia.

Od momentu przywrócenia wieku emerytalnego NSZZ „Solidarność” konsekwentnie zabiega o poprawę dostępności do świadczeń zdrowotnych oraz wypracowanie modelu opieki długoterminowej są konieczne.

Odnotowujemy pozytywny fakt zmniejszania się prac nierejestrowanych. Ważnym elementem powinna być strategia migracyjna, która będzie oddziaływać na polski rynek pracy poprzez stabilne ustawodawstwo gwarantujące jednakowe standardy zatrudnienia i ochrony pracy.

Autorzy uznali wprawdzie, że pod pewnymi względami polski rynek pracy można uznać za wysoce elastyczny, co Związek zauważa od wielu lat, ale uzasadnienie tej tezy jest niejasne. NSZZ “Solidarność” uważa, że elastyczność na rynku pracy jest potrzebna, jednak nie można jej osiągać poprzez osłabienie ochrony praw pracowniczych oraz obniżenie zabezpieczenia społecznego na starość. Głównym ograniczeniem dla podejmowania pracy w niepełnym wymiarze czasu pracy są zbyt niskie wynagrodzenia, w związku z tym dopóki nie osiągniemy wysokości wynagrodzenia krajów Europy Zachodniej taki sposób pracy będzie realizowany przez niewielką grupę pracowników.

Niepokoiki również brak danych dotyczących migracji osób z mniej do bardziej rozwiniętych regionów. Podzielamy pogląd o odpływie młodych (ale nie tylko), wysoko wykwalifikowanych osób do większych ośrodków z powodu ograniczonego dostępu do usług publicznych (ochrona zdrowia, transport publiczny, edukacja).

Polityka społeczna

Zmniejszenie uczestnictwa młodych kobiet w rynku pracy można upatrywać, tak jak wskazuje raport, w ograniczonym dostępie do instytucjonalnego wsparcia nad małym dzieckiem (Polska nadal nie osiągnęła zadowalających wyników, zwłaszcza w opiece żłobkowej) oraz braku wsparcia nad zależnymi członkami rodziny (np. niedołążni rodzice czy niepełnosprawni członkowie rodzin). Natomiast nie można się zgodzić z tezą, że wdrożenie w 2016 roku programu wsparcia rodzin jest przyczyną dezaktywizacji kobiet. 18 grudnia 2018 r. GUS opublikował badania, z których wynika, że dla zdecydowanej większości beneficjentów otrzymanie świadczenia wychowawczego nie miało wpływu na jego zachowania na rynku pracy (ponad 95% ankietowanych). Natomiast wśród beneficjentów, na których przyznanie świadczenia miało wpływ, w większości były osoby, które zaczęły szukać pracy lub ją podjęły. Należy także zauważyć, że wprowadzone świadczenie przyczyniło się do szybszej dynamiki najniższych wynagrodzeń.

Niewątpliwie opieka długoterminowa jest dalece zaniedbaną sferą polityki społecznej. Niestety nadal nie ma koncepcji stworzenia systemu wsparcia dla osób niedołążnych i niesamodzielnych ze względu na wiek czy niepełnosprawność. Co więcej, nadal wysokość wsparcia opiekunów osób niepełnosprawnych jest zróżnicowana ze względu na wiek osoby, w którym dotknęła ją niepełnosprawność. TK w swym wyroku orzekł, że podział ten jest niekonstytucyjny, jednak do tej pory żaden projekt naprawiający ww stan rzeczy nie trafił do konsultacji społecznych. Pomimo braku stosownych zmian w legislacji niektóre gminy wypłacają świadczenia dla opiekunów zgodnie z postanowieniem TK.

Jak wynika ze *Sprawozdania* o realizacji w roku 2017 ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej (druk sejmowy nr 2834), na koniec grudnia 2017r. w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało 17.407 dzieci. Liczba ta była niższa o 805 dzieci w stosunku do roku 2016. Wśród tych dzieci najmłodsza grupa tj. do 7 roku życia stanowiła 1.384 dzieci. Ta statystyka jest najbardziej bolesna i powinna skłonić do wysiłków w zakresie deinstytucjonalizacji opieki zastępczej w Polsce.

Jednocześnie *Sprawozdanie* potwierdza, że choć rośnie liczba zarówno asystentów rodziny czy koordynatorów pieczy zastępczej, ich liczba jest nadal niewystarczająca. To niewątpliwie jest jedną z przyczyn poza procedurami w rozwijaniu rodzinnych form pieczy zastępczej. Ale równie istotne jest i to, że pracownicy pomocy społecznej, którzy zajmują się m.in. pieczą zastępczą, należą do grupy biednych pracujących. Z jednej strony nakłada się na nich wymogi wysokich kwalifikacji oraz ciągłego doksztalcania się, a z drugiej zaś - postulaty tej grupy zawodowej w kwestii podwyżek wynagrodzeń są stale ignorowane przez resort rodziny.

Podatki

NSZZ „Solidarność” od wielu lat postuluje zwiększenie progresywności polskiego systemu podatkowego. Obowiązujące od roku 2017 podniesienie kwoty wolnej dla najniższych dochodów i jej likwidacja dla osób zarabiających najwięcej jest rozwiązaniem oczekiwanym, ale nie do końca satysfakcjonującym.

Od lat postulujemy również waloryzację wysokości zryczałtowanych kosztów uzyskania przychodów osób fizycznych oraz waloryzację kwot progów podatkowych.

Podzielamy pogląd wyrażony w *Sprawozdaniu* i apelujemy o zaniechanie komplikujących system niekończących się zmian w ustawach podatkowych, przyjmowanych bez konsultacji społecznych.

Ostatnie propozycje zmian tzw. matrycy VAT spotkały się z pozytywnym stanowiskiem partnerów społecznych, chociaż niektóre propozycje zmian, znacznie podwyższające stawkę Vat z 5% na 23 % na napoje owocowe, napotkały na ich krytykę.

Pozytywnie odnotowujemy, że wprowadzone instrumenty przeciwdziałające unikaniu opodatkowania i oszustwom podatkowym przynoszą oczekiwane skutki. W 2017 r. odnotowano dwucyfrowy wzrost dochodów z podatków dochodowego od osób prawnych i od osób fizycznych.

NSZZ „Solidarność” stoi na stanowisku, że obniżone stawki VAT stanowią ważny instrument wsparcia najuboższych oraz rodzin. Obniżone stawki obejmują m.in. takie produkty

jak: owoce, mięso, ryby, nabiał, pieczywo, napoje. Podniesienie ich spowoduje wzrost cen, co odbije się negatywnie na możliwościach finansowych polskich rodzin. Przypominamy, że nadal obowiązują w Polsce podwyższone stawki VAT, które obciążają dochody społeczeństwa.

Jeśli chodzi o reformy ram budżetowych partnerzy społeczni nie są w sposób dostateczny informowani o nich, co może wynikać z braku chęci prowadzenia dialogu społecznego na ten temat lub braku postępu w tej dziedzinie. Uznajemy za trafne tezy raportu o niewykorzystaniu budżetu zadaniowego i skomplikowanej strukturze budżetu.

W *Sprawozdaniu* dostrzeżono, że obszar dialogu społecznego boryka się z wyzwaniami z czym niestety należy się zgodzić. NSZZ „Solidarność” co roku przygotowuje „Białą Księgę”-raport dotyczący naruszeń konsultacji społecznych z związkami zawodowymi. Głównymi typami naruszeń art. 19 ustawy o związkach zawodowych są: zbyt krótki termin na konsultacje projektu, brak uzasadnienia dla skrócenia terminu konsultacji, niewłaściwa podstawa prawna trybu konsultacji projektu (prowadzenie konsultacji społecznych ze związkami zawodowymi w oparciu o Uchwałę Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów), stosowanie klauzuli „brak uwag oznacza akceptację projektu” oraz niepełna dokumentacja związana z projektem aktu prawnego. Spośród 402 projektów aktów prawnych, które zostały przekazane do Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” w 2018 roku, w 325 przypadkach stwierdzono co najmniej jedno z naruszeń. Oznacza to, że w przypadku 81% prowadzonych konsultacji społecznych nie są w pełni realizowane prawidłowe reguły konsultacji ujęte w art. 19 ustawy o związkach zawodowych.

Nadal aktualna jest uwaga o niskim poziomie pokrycia układami zbiorowymi w Polsce. Według Międzynarodowej Organizacji Pracy, w Polsce jedynie 11% osób zatrudnionych jest objętych zbiorowymi układami pracy. Dla porównania, we Francji jest to blisko 90%, a w Austrii ponad 80%. Jednocześnie widzimy potrzebę wzmocnienia trójstronnego dialogu społecznego w Polsce. NSZZ „Solidarność” zgłasza postulat umocowania Rady Dialogu przy niezależnym od rządu podmiocie (w naszej koncepcji jest to Rzecznik Dialogu Społecznego).

W raporcie niewiele uwagi poświęca się problematyce zatrudnienia młodych, a jest to nadal istotny problem społeczny w Polsce. W Polsce, według Eurostat, nadal występuje znaczna liczba tzw. NEET (w 2015 roku było to 11% osób w grupie wiekowej 15-24), ponad 20% osób młodych pozostaje bezrobotna, z czego długotrwale bezrobotni - to ponad 6% osób. Nawet jeśli młodzi ludzie zdobywają zatrudnienie, to ma ono charakter tymczasowy. W Polsce 72,7% osób w wieku 15-24 lat jest zatrudnionych tymczasowo. Jedynie w Słowenii ten wskaźnik jest wyższy i wynosi 76%. Ma to poważne konsekwencje społeczne, obecnie

i w przyszłości. Takie inicjatywy, jak Europejski Korpus Solidarności, nie są wystarczającą odpowiedzią na ten problem.

W *Sprawozdaniu* brakuje odniesienia się do sytuacji i postępów Polski w zakresie zwiększenia zatrudnienia pracowników 50 plus oraz inwestycji w tzw. srebrną ekonomię.

Szczególnym wyzwaniem dla Polski jest wprowadzenie reform związanych z inwestycjami zarówno publicznymi jak i prywatnymi, co wiąże się bezpośrednio z budowaniem i wzmacnianiem umiejętności pracowników, którzy powinni być motywowani finansowo.

Z poważaniem
Członek Prezydium Komisji Krajowej
NSZZ „Solidarność”



Henryk Nakonieczny